

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Національний університет
«**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ**»
імені Т.Г. Шевченка

АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

Навчально-науковий
**ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН** імені О.М. Лазаревського

КАФЕДРА
права, філософії та політології

Освітній ступінь

бакалавр

Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми

5
2 рік,
Вибірковий компонент
в межах спеціальності 081
Право

Дні занять
Мова викладання
Консультації

згідно з розкладом
українська
щосереди 12.00-13.00 (з можливістю
дистанційної роботи на
платформах Moodle, ZOOM та Google-
class MOODL).

Викладач

Кандидат юридичних наук, доцент
Пузирна Наталія Станіславівна
1981-natasha@ukr.net

Контакти

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Обсяг навчальної дисципліни (денна форма)	Обсяг навчальної дисципліни (заочна форма)
Статус навчальної дисципліни: вибіркова	Загальна кількість годин: 150	Загальна кількість годин: 150
Рік підготовки: 2 Семестр: 5	Шифр та назва спеціальності <i>081 - право</i> Лекції (<i>теоретична підготовка</i>): 20 год. Практичні: 30 год. Самостійна робота: 100 год.	Шифр та назва спеціальності <i>081 – право</i> Лекції (<i>теоретична підготовка</i>): 10 год. Практичні: 4 год. Самостійна робота: 136 год.
Кількість кредитів ECTS: 5	Вид контролю: залік	Вид контролю: залік

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

У сучасних умовах державотворчих та правотворчих процесів в Україні та світі неабияке значення для утвердження принципи верховенства права та з метою гарантування прав людини у її відносинах з владою має правовий захист з боку незалежного, неупередженого та авторитетного органу – суду. Судовий механізм захисту прав людини, як один із правових інструментів, дозволяє усунути свавілля з боку влади, забезпечує проведення у життя принципу відповідальності влади за свою діяльність перед людиною. Цей механізм має назву «адміністративне судочинство».

Адміністративне судочинство – це нормативно визначена діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ, які порушуються з приводу правових спорів, що виникають між органами публічної адміністрації та фізичними і юридичними особами щодо відновлення порушеного суб'єктивного права заінтересованої особи. Це діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ, тобто публічно-правових спорів, в яких хоча б однією стороною є суб'єкт публічної адміністрації. Такі спори виникають з приводу порушення органами державної влади прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Виходячи з цього можна зауважити, що адміністративне судочинство має виключно юрисдикційний характер, тому що в його основі лежать правові спори.

Актуальність вивчення проблематики дисципліни «Адміністративне судочинство» здобувачами вищої освіти зумовлена низкою чинників, серед яких, слід відзначити: 1) розвиток адміністративного судочинства і формування адміністративних судів відповідає потребам побудови правової держави; 2) в правовій державі мають бути встановлені та забезпечені публічні інтереси, що означає необхідність піклування держави про судово-правовий захист суб'єктивних публічних прав і свобод громадян і юридичних осіб; 3) здійснення справедливого, неупередженого та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Після завершення вивчення дисципліни «Адміністративне судочинство» отримані знання, вміння та навички будуть необхідні для засвоєння навчального матеріалу в рамках ОК, які вивчатимуться на магістратурі, та під час практичної діяльності.

Метою є вивчення та засвоєння положень чинного законодавства України, яке регулює особливості розгляду адміністративних справ в адміністративних судах, поняття

та принципів адміністративного судочинства, його правової природи, організації адміністративних судів, що сприятиме оптимізації правотворчого та правозастосовного процесів у зазначеній сфері, а також поглиблення та систематизація знань, засвоєних під час лекційних, практичних занять та під час самостійної підготовки здобувачами вищої освіти.

Завдання навчальної дисципліни є забезпечити:

- засвоєння здобувачами вищої освіти основних теоретичних та практичних питань, запровадження та функціонування адміністративного судочинства в Україні, з'ясування сутності адміністративного судочинства та його відокремлення від суміжних понять;

- набуття здобувачами умінь і компетентностей щодо звернення до адміністративного суду, ознайомлення з положеннями чинного законодавства у сфері адміністративного судочинства, а також з матеріалами навчальної, та іншої юридичної літератури щодо функціонування адміністративних судів в Україні;

- вироблення у здобувачів практичних навичок складання проектів процесуальних документів, які використовуються під час розгляду справ у адміністративних судах;

- набуття умінь та навичок практичного застосування норм, шляхом аналізу матеріалів судової практики адміністративних судів та Верховного Суду з розгляду різних категорій публічно-правових спорів.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

Тема 1. Загальні засади адміністративного судочинства.

Тема 2. Адміністративна юрисдикція.

Тема 3. Учасники адміністративного судового процесу.

Тема 4. Докази та доказування в адміністративному судочинстві.

Тема 5. Судові витрати та строки.

Тема 6. Позовне провадження в адміністративному судочинстві.

Тема 7. Судові рішення.

Тема 8. Оскарження і перегляд рішень адміністративних судів України.

Тема 9. Виконання судових рішень.

Студенти повинні сформулювати необхідні загальні та професійні компетентності відповідно до вимог освітньої програми:

Бакалавр повинен знати:

- Основні категорії адміністративного судочинства.
- Поняття, предмет, методи, принципи та структуру адміністративного судочинства.
- Юрисдикцію адміністративних судів.
- Етапи та стадії адміністративного судочинства.
- Зміст, форму та структуру позовної заяви до адміністративного суду.
- Порядок відкриття провадження в адміністративній справі.
- Порядок та особливості судового розгляду адміністративної справи, підстави та порядок перегляду адміністративних справ.
 - Напрями та тенденції розвитку, важливі проблеми оновлення й удосконалення адміністративного правосуддя на рівні законодавства.
 - Навички роботи в «Єдиному державному реєстрі судових рішень» та інших реєстрах з метою пошуку та опрацювання необхідної інформації.
 - Специфіку адміністративного судочинства як форми відправлення правосуддя.
 - Особливості провадження в суді першої інстанції.
 - Особливості провадження в окремих категоріях справ.

- Порядок апеляційного провадження.
- Специфіку касаційного провадження та провадження за нововиявленими та виключними обставинами.

вміти:

- вільно орієнтуватися в адміністративно-процесуальному законодавстві, готувати процесуальні документи;
 - вільно володіти базовим понятійно-категоріальним апаратом адміністративного судочинства;
 - застосувати адміністративно-процесуальне законодавство на практиці;
 - вибудовувати систему належної аргументації при аналізі конкретних адміністративних справ;
 - формулювати необхідні положення, узагальнення, оцінки, висновки та практичні рекомендації під час аналізу ходу та результатів застосування адміністративного процесуального законодавства на практиці;
 - самостійно опрацьовувати навчальну і наукову літературу, нормативно-правові акти, в тому числі інтернет-ресурси з питань адміністративного процесуального права;
 - розв'язувати конкретні правові ситуації, що виникають у практиці вирішення адміністративних справ на базі теоретичних знань;
 - оформлювати позовну заяву, апеляційну та касаційну скаргу та інші процесуальні документи;
 - використовувати правові процедури захисту прав і свобод людини;
 - застосовувати набуті знання у повсякденній практичній професійній діяльності;
 - обґрунтовано та мотивовано викладати свої думки.

3. Короткий зміст дисципліни.

Тема 1. Загальні засади адміністративного судочинства.

- 1. Поняття адміністративного судочинства, завдання, предмет та методи.*
- 2. Принципи адміністративного судочинства.*
- 3. Стадії адміністративного судочинства.*
- 4. Форми здійснення адміністративного судочинства.*
- 5. Джерела адміністративного судочинства.*
- 6. Співвідношення адміністративного судочинства з адміністративною юстицією, адміністративним процесом.*

Тема 2. Адміністративна юрисдикція.

- 1. Загальна характеристика системи адміністративних судів.*
- 2. Склад адміністративного суду та порядок відводів суддів.*
- 3. Юрисдикція адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ, її розмежування з іншими публічно-правовими спорами.*
- 4. Предметна юрисдикція адміністративних судів.*
- 5. Територіальна юрисдикція адміністративних судів.*
- 6. Інстанційна юрисдикція адміністративних судів.*
- 7. Поняття підсудності, її види.*
- 8. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого*

Тема 3. Учасники адміністративного судового процесу.

1. *Поняття «учасник адміністративного судового процесу», їх види.*
2. *Види учасників адміністративного судового процесу.*
3. *Особи, які беруть участь у справі (учасники адміністративного процесу, які захищають свої суб'єктивні права та законні інтереси): сторони, треті особи, представники сторін і третіх осіб, особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інші інтереси осіб у суді.*
4. *Інші учасники адміністративного процесу (учасники адміністративного процесу, які сприяють вирішенню адміністративної справи в суді): секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, спеціаліст, перекладач, помічник судді, експерт у галузі права.*
5. *Права й обов'язки учасників адміністративного судового процесу.*

Тема 4. Докази та доказування в адміністративному судочинстві.

1. *Поняття доказу та доказування в адміністративному процесі.*
2. *Характерні види доказів. Завдання судового доказування.*
3. *Способи збирання доказів та їх процесуальні джерела.*
4. *Правила про належність, повноту, допустимість, достовірність, достатність доказів. Засоби доказування.*
5. *Предмет, межі та суб'єкти доказування в адміністративному судовому процесі.*
6. *Підстави для звільнення від доказування.*
7. *Забезпечення доказів і види способів забезпечення. Заява про забезпечення доказів і порядок її розгляду.*
8. *Допит свідка за місцем або у місті його проживання (перебування доказування в адміністративному процесі).*
9. *Обмеження допиту особи як свідка у справі.*
10. *Особливості порядку допиту малолітніх і неповнолітніх свідків.*
11. *Дослідження й оцінка судових доказів.*
12. *Особливості процесу доказування на окремих стадіях адміністративного судового процесу.*
13. *Оцінка судових доказів.*
14. *Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників. Пояснення свідка.*
15. *Призначення судової експертизи. Висновок експерта. Види експертизи: комісійна експертиза, комплексна експертиза, додаткова і повторна експертиза.*

Тема 5. Судові витрати та строки.

1. *Види судових витрат.*
2. *Судовий збір.*
3. *Види витрат, пов'язаних з розглядом справи. Розподіл судових витрат.*
4. *Зменшення розміру судових витрат або звільнення від їх оплати, відстрочення та розстрочення судових витрат.*
5. *Витрати на професійну правничу допомогу.*
6. *Витрати сторін та їхніх представників, що пов'язанні із прибуттям до суду.*
7. *Граничний розмір компенсації за судовим рішенням витрат сторін та їхніх законних представників, пов'язаних із прибуттям до суду.*
8. *Попередня оплата судових витрат.*
9. *Витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів і проведенням експертиз.*
10. *Витрати, пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів, вчиненням інших процесуальних дій, підготовкою справи до розгляду.*
11. *Розподіл судових витрат. Розподіл витрат у разі відмови позивача від позову.*
12. *Судові витрати, пов'язанні з примиренням сторін.*
13. *Повернення судового збору.*

14. Рішення щодо судових витрат.
15. Процесуальні строки та їх розумність. Обчислення процесуальних строків.
16. Поновлення та продовження процесуальних строків.
17. Строк звернення до адміністративного суду.
18. Наслідки пропуску строків звернення до адміністративного суду.

Тема 6. Позовне провадження в адміністративному судочинстві.

1. *Поняття адміністративного позову.*
2. *Форма та зміст адміністративного позову.*
3. *Елементи адміністративного позову.*
4. *Види адміністративних позовів.*
5. *Вимоги до позовної заяви.*
6. *Об'єднання та роз'єднання адміністративних позовів.*
7. *Забезпечення адміністративного позову.*
8. *Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви.*
9. *Відкриття провадження в адміністративній справі.*
10. *Відмова у відкритті провадження в адміністративній справі.*
11. *Підготовче провадження. Підготовка справи до судового розгляду.*
12. *Попереднє судове засідання.*
13. *Розгляд адміністративної справи в судовому засіданні.*
14. *Основні стадії судового розгляду адміністративної справи.*
15. *Справи, що розглядаються адміністративним судом за правилами спрощеного позовного провадження.*
16. *Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ.*

Тема 7. Судові рішення.

1. *Поняття та види судових рішень в адміністративних справах.*
2. *Законність і обґрунтованість судового рішення.*
3. *Порядок ухвалення судових рішень, їх форма.*
4. *Питання, які вирішує суд при ухваленні рішення.*
5. *Зміст рішення.*
6. *Повноваження суду при вирішенні справи.*
7. *Рішення щодо частини позовних вимог.*
8. *Додаткове судове рішення.*
9. *Зміст ухвали. Окремі ухвали суду.*
10. *Проголошення судового рішення. Вручення судового рішення.*
11. *Виправлення опісок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні.*
12. *Роз'яснення судового рішення.*
13. *Набрання рішенням суду законної сили.*
14. *Набрання ухвалою законної сили.*

Тема 8. Оскарження і перегляд рішень адміністративних судів України.

1. *Право на апеляційне оскарження. Порядок і строки апеляційного оскарження.*
2. *Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на судове рішення.*
3. *Право на касаційне оскарження. Порядок і строки касаційного оскарження.*
4. *Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги на судове рішення.*

5. Проведення у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами.

6. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

7. Проведення за нововиявленими або виключними обставинами: загальна характеристика.

8. Судові рішення за наслідками провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

Тема 9. Виконання судових рішень.

1. Особливості виконання судових рішень адміністративних судів.

2. Обов'язковість судових рішень.

3. Судові рішення, які виконуються негайно.

4. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах.

5. Звернення судових рішень в адміністративних справах до виконання.

6. виправлення помилки у виконавчому документі та визнання його таким, що не підлягає виконанню.

7. Зупинення виконання судового рішення.

8. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого листа до виконання.

9. Примирення сторін у процесі виконання.

10. Відстрочення та Розстрочення виконання, зміна або встановлення способу і порядку виконання судового рішення.

11. Заміна сторони виконавчого провадження.

12. Поворот виконання судових рішень. Особливості повороту виконання в окремих категоріях адміністративних справ.

13. Судовий контроль за виконанням Судових рішень в адміністративних справах.

4. Організація навчання.

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Тема 1. Загальні засади адміністративного судочинства.	15	2	2	11
2	Тема 2. Адміністративна юрисдикція.	15	2	2	11
3	Тема 3. Учасники адміністративного судового процесу.	17	2	4	11
4	Тема 4. Докази та доказування в адміністративному судочинстві.	19	4	4	11
5	Тема 5. Судові витрати та строки.	17	2	4	11
6	Тема 6. Позовне провадження в адміністративному судочинстві.	17	2	4	11
7	Тема 7. Судові рішення.	17	2	4	11
8	Тема 8. Оскарження і перегляд рішень адміністративних судів України.	15	2	2	11
9	Тема 9. Виконання судових рішень.	18	2	4	12
Разом за курс		150	20	30	100

5. Тематика практичних занять.

Семінарське заняття № 1. Загальні засади адміністративного судочинства.

- 1. Історія виникнення, становлення та розвитку адміністративного судочинства в Україні.*
- 2. Конституційно- правові основи адміністративного судочинства.*
- 3. Європейські стандарти адміністративного судочинства.*
- 4. Визначення адміністративного судочинства як навчальної дисципліни.*
- 5. Адміністративна юстиція, адміністративна юрисдикція та адміністративне судочинство.*
- 6. Адміністративний процес і адміністративне судочинство.*
- 7. Поняття та ознаки адміністративного судочинства.*
- 8. Мета і завдання адміністративного судового процесу.*
- 9. Джерела адміністративного судочинства.*

Семінарське заняття № 2. Адміністративна юрисдикція.

- 1. Юрисдикція адміністративних судів.*
- 2. Види адміністративної юрисдикції.*
- 3. Предметна юрисдикція.*
- 4. Розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів.*
- 5. Інстанційна юрисдикція.*
- 6. Територіальна юрисдикція (підсудність).*

Семінарське заняття № 3. Учасники адміністративного судового процесу.

- 1. Поняття учасників адміністративного судового процесу.*
- 2. Поняття та склад учасників справи.*
- 3. Процесуальні права та обов'язки учасників справи.*
- 4. Поняття та склад інших учасників судового процесу.*
- 5. Процесуальні права та обов'язки інших учасників судового процесу.*
- 6. Сутність неналежної сторони в адміністративному процесі та процедура її заміни.*
- 7. Поняття процесуального правонаступництва.*
- 8. Треті особи, що беруть участь в адміністративному судовому процесі.*
- 9. Органи публічної адміністрації та посадові особи яким надано право захищати права, свободи й інтереси інших осіб.*
- 10. Участь прокурора в адміністративному судовому процесі.*

Семінарське заняття № 4. Докази та доказування в адміністративному судочинстві.

- 1. Поняття та мета судового доказування.*
- 2. Основні положення про докази.*
- 3. Умови використання доказів судом.*
- 4. Предмет доказування.*
- 5. Обставини, які не доказуються в адміністративному судовому процесі.*
- 6. Правова характеристика окремих засобів доказування.*
- 7. Забезпечення доказів у адміністративному судовому процесі.*
- 8. Розкрийте зміст категорії «належність доказів».*
- 9. Розкрийте зміст категорії «допустимість доказів».*
- 10. Розкрийте зміст категорії «достовірність доказів».*
- 11. Розкрийте зміст категорії «достатність доказів».*

Семінарське заняття № 5. Судові витрати та строки.

- 1. Поняття судових витрат.*

2. Види судових витрат в адміністративному судовому процесі.
3. Судовий збір: поняття, ставки, порядок обчислення і сплати.
4. Поняття і види процесуальних строків, порядок їх обчислення.
5. Правові наслідки пропуску процесуальних строків.

Семінарське заняття № 6. Позовне провадження в адміністративному судочинстві.

1. Позов у адміністративному судочинстві.
2. Порушення адміністративної справи.
3. Порядок відкриття провадження в адміністративній справі.
4. Поняття й ознаки стадії підготовки справи до судового розгляду та її роль у адміністративному судовому процесі.
5. Попереднє судове засідання. Завершення підготовчого провадження.
6. Судовий розгляд адміністративної справи.
7. Стадія судового розгляду адміністративної справи та її особливості.
8. Загальний порядок ухвалення судового рішення.

Семінарське заняття № 7. Судові рішення.

1. Поняття та види судових рішень в адміністративних справах.
2. Критерії якісного судового рішення
3. Зміст судового рішення.
4. Види Ухвал.
5. Правова характеристика окремих ухвал
6. Загальний порядок ухвалення судового рішення.

Семінарське заняття № 8. Оскарження і перегляд рішень адміністративних судів України.

1. Право на апеляційний перегляд адміністративної справи.
2. Загальна характеристика апеляційного провадження.
3. Порядок розгляду справи судом апеляційної інстанції.
4. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги.
5. Назвіть форми апеляційного розгляду справи.
6. Назвіть порядок відкриття апеляційного провадження.
7. Наведіть межі перегляду справи судом апеляційної інстанції.
8. Назвіть повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на судові рішення.
9. Наведіть правові наслідки залишення апеляційної скарги без задоволення, а судового рішення – без змін.
10. Право на касаційне оскарження судового рішення.
11. Загальна характеристика касаційного провадження.
12. Порядок розгляду справи судом касаційної інстанції.
13. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.

Семінарське заняття № 9. Виконання судових рішень.

1. Законна сила судового рішення. Порядок набрання судовим рішенням в адміністративній справі законної сили. Наслідки набрання законної сили судовим рішенням.
2. Поняття та зміст діяльності щодо виконання судових рішень адміністративного суду.
3. Специфіка, підстави й умови виконання судового рішення в адміністративній справі в примусовому порядку.
4. Учасники виконавчого провадження.

5. Права й обов'язки учасників виконавчого провадження.
6. Форма і зміст виконавчого листа.
7. Порядок пред'явлення виконавчого листа до виконання.
8. Інститут примирення сторін у процесі виконання судового рішення в адміністративній справі.

6. Завдання для самостійної роботи.

Здобувачі вищої освіти виконують реферативні завдання (презентації) або міні-дослідження (есе) з обраної проблематики за погодженням із викладачем.

Теми презентацій (самостійна робота)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття адміністративної юстиції та її роль в захисті прав громадян.	
2.	Світові моделі організації адміністративної юстиції: порівняльний аналіз.	
3.	Історія розвитку адміністративного судочинства в Україні.	
4.	Співвідношення адміністративної юстиції та адміністративного судочинства.	
5.	Принципи адміністративного судочинства в Україні та світі.	
6.	Роль адміністративних судів у правовій системі демократичної держави.	
7.	Порівняльний аналіз адміністративного судочинства в Європі та Україні.	
8.	Джерела права, що застосовуються адміністративними судами: матеріальне та процесуальне право.	
9.	Публічно-правовий спір: визначення та проблеми вирішення.	
10.	Особливості підсудності адміністративних справ в Україні.	
11.	Розмежування юрисдикції адміністративних і господарських судів.	
12.	Проблеми адміністративної юрисдикції: міжнародний досвід та національна практика.	
13.	Склад адміністративного суду: одноосібний та колегіальний розгляд справ.	
14.	Відводи суддів та інших учасників процесу в адміністративному судочинстві.	
15.	Представники в адміністративному суді: вимоги до представництва.	
16.	Процесуальний статус третіх осіб в адміністративному процесі.	
17.	Участь органів державної влади в адміністративному судочинстві.	
18.	Процесуальні строки в адміністративному судочинстві: поновлення та продовження.	
19.	Судові витрати та заходи процесуального примусу.	
20.	Особливості організаційного забезпечення адміністративного судового процесу.	
21.	Право на звернення до адміністративного суду: українська практика та міжнародний досвід.	
22.	Строки звернення до адміністративного суду: наслідки порушення строків.	
23.		

24.	Зміст позовної заяви та вимоги до її оформлення.	
25.	Зустрічний позов в адміністративному судочинстві: правова регламентація та практика.	
26.	Процесуальні дії адміністративного суду при відкритті провадження.	
27.	Судовий розгляд справ у адміністративному суді першої інстанції: етапи та особливості.	
28.	Доказування в адміністративному процесі: поняття та засоби.	
29.	Особливості доказування електронних доказів в адміністративному судочинстві.	
30.	Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядку. Виконання судових рішень в адміністративних справах: проблеми та рішення.	
	Всього за курс	100

Індивідуальні завдання

Виконання індивідуальних завдань здійснюються у наступних формах:

- підготовка індивідуального науково-дослідного завдання (тези доповідей, наукова стаття, відповідь на питання для дискусії);
- написання реферату;
- підготовка до презентації результатів дослідження.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ.

1. *Поняття і суть адміністративного судочинства.*
2. *Джерела адміністративного судочинства.*
3. *Предмет, метод і структура адміністративного судочинства.*
4. *Принципи адміністративного судочинства*
5. *Судовий порядок розгляду і вирішення адміністративних спорів.*
6. *Європейські стандарти справедливого судочинства.*
7. *Форма і зміст позовної заяви в адміністративних справах.*
8. *Порівняльна характеристика конституційних і спеціальних принципів адміністративного судочинства.*
9. *Особливості позовного провадження.*
10. *Суть спрощеного позовного провадження.*
11. *Судові рішення в адміністративному судочинстві.*
12. *Порядок оскарження судових рішень в адміністративних справах.*
13. *Суть касаційного перегляду судових рішень в адміністративних справах.*
14. *Роль Верховного Суду у розгляді зразкових справ.*
15. *Суб'єкти адміністративного судочинства.*
16. *Завдання виконавчого провадження в адміністративних справах.*
17. *Порівняльна характеристика адміністративного та цивільного судочинства.*
18. *Відновлення втраченого судового провадження в адміністративному судочинстві.*
19. *Суд як учасник адміністративного судочинства.*

Методи навчання

За джерелами знань використовуються такі методи навчання:

- словесні – лекція, бесіда, розповідь, пояснення;
- наочні – демонстрація, ілюстрація;
- практичні – вправи, практичні роботи.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи:

- аналітичний;
- синтетичний;
- аналітично-синтетичний;
- індуктивний;
- дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи:

- проблемний;
- частково-пошуковий;
- дослідницький.

7. Політика дисципліни та оцінювання

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

Рівень теоретичної підготовки студента визначається під час його усної відповіді на теоретичні питання на практичних заняттях, під час складання заліку (1 семестр) та оцінюється за такими критеріями:

- відповідність змісту;
- повнота та ґрунтовність викладу;
- доказовість викладу;
- термінологічна коректність.

Студент може отримати **5 балів** (“відмінно”), якщо його відповідь повністю відповідає змісту питання, усі основні проблеми визначені чітко, розкриті повністю та ґрунтовно; студент демонструє високий рівень доказовості викладу матеріалу з питання та може викласти свою точку зору з проблеми, що обговорюється; студент досить вільно й коректно користується юридичною термінологією.

Студент може отримати **4 бали** (“добре”), якщо його відповідь в основному відповідає змісту питання, не всі основні проблеми визначені чітко, не розкриті досить повно та ґрунтовно; студент викладає матеріал, в основному аргументуючи методичні положення, та відчуває труднощі у викладенні своєї точки зору щодо низки проблем; студент в основному правильно користується юридичною термінологією, невелика кількість помилок не перешкоджає розумінню змісту викладеного.

Студент може отримати **3 бали** (“задовільно”), якщо його відповідь лише частково відповідає змісту питання, основні проблеми визначені нечітко, розкриті лише частково і без належної глибини; студент викладає матеріал, майже не аргументуючи методичні положення, та не має своєї точки зору щодо більшості проблем; студент допускає значну кількість термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного.

Студент може отримати **2 бали** (“незадовільно”), якщо його відповідь не відповідає змісту питання, основні проблеми не визначені і не розкриті; доказовість викладу матеріалу і самостійні міркування відсутні; студент майже не користується юридичною термінологією.

Рівень володіння професійно-методичними вміннями визначається під час виконання студентом практичного завдання (аналіз запропонованої практичної ситуації з точки зору застосування норм права, складання власного варіанту її вирішення) на практичних заняттях, при виконанні завдань самостійної роботи, під час складання іспиту (2 семестр) та оцінюється за такими критеріями:

- точність та повнота виконання практичного завдання;
- обґрунтованість правового аналізу конкретної теми з точки зору їх відповідності принципам навчання, вимогам поетапного формування навичок і вмінь.

Студент може отримати **5 балів** (“відмінно”) або «зараховано», якщо завдання виконане ним повністю, є комунікативно орієнтованим, відповідає вимогам поетапного формування навичок і вмінь та принципам навчання ІМ, відбиває специфіку навчання правового

матеріалу, демонструє володіння студентом юридичною термінологією. За розробку, що в основному відповідає вимогам, виконане повністю, проте має незначні порушення логіки поетапного формування навичок і вмінь, невелику кількість термінологічних помилок, що не перешкоджають розумінню змісту, він може отримати **4 бали** (“добре”) або «зараховано». Практичне завдання, яке виконане частково, має серйозні порушення логіки поетапного формування навичок і вмінь, містить значну кількість помилок, оцінюється **3 балами** (“задовільно”) або «зараховано». Завдання, яке майже чи повністю не відповідає встановленим викладачем вимогам, демонструє недоречне вживання методичних термінів, оцінюється **0-2 балами** (“незадовільно”) або «незараховано».

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад конституції, трудового права, освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
 - брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
 - виконати індивідуальне завдання
 - самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену.
- Студент, який не підготував самостійну роботу, до екзамену не допускається.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці самостійної роботи, виконанні індивідуальних завдань, забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

8. Розподіл балів за рейтинговою системою до екзамену

№	Назва теми	Всього балів	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Самостійна робота
1	Тема 1. Загальні засади адміністративного судочинства.	10	6	2	2
2	Тема 2. Адміністративна юрисдикція.	10	6	2	2
3	Тема 3. Учасники адміністративного судового процесу.	10	6	2	2
4	Тема 4. Докази та доказування в адміністративному судочинстві.	10	6	2	2
5	Тема 5. Судові витрати та строки	10	6	2	2
6	Тема 6. Позовне провадження в адміністративному судочинстві.	10	6	2	2
7	Тема 7. Судові рішення.	10	6	2	2
8	Тема 8. Оскарження і перегляд рішень адміністративних судів України.	10	6	2	2
9	Тема 9. Виконання судових рішень	20	12	4	4

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	8	До 6	до 48
Індивідуальне завдання (презентації)	8	До 2	до 16
Самостійна робота: вирішення практичних ситуацій; складання процесуальних документів; науковий проект ¹	8	До 2	до 16
Усього			до 80
Залік:			до 20
Разом:			до 100

¹ Самостійна робота є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не виконав самостійну роботу до екзамену не допускається.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	F _x	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Перелік питань до заліку.

1. Адміністративне судочинство: поняття та завдання.
2. Джерела адміністративного судочинства: загальна характеристика.
3. Поняття, види та особливості організаційної побудови адміністративних судів.
4. Принципи адміністративного судочинства, їх види та зміст.
5. Юрисдикція адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ.
6. Структура адміністративного судочинства. Визначення складу суду.
7. Підсудність (юрисдикція) адміністративних справ: поняття, практичне значення та види.
8. Предметна юрисдикція адміністративних справ адміністративним судам.
9. Територіальна юрисдикція адміністративних справ адміністративним судам.
10. Інстанційна юрисдикція адміністративних справ адміністративним судам.
11. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність адміністративного суду.
12. Учасники в адміністративному судочинстві: їх класифікаційний розподіл.
13. Підстави та порядок вирішення заявленого відводу та самовідводу.
14. Сторони в адміністративному судочинстві: їх процесуальний статус.
15. Треті особи як учасники адміністративної справи.
16. Представництво в адміністративному судочинстві: поняття та види.
17. правонаступництво та заміна неналежної сторони в адміністративному судочинстві.
18. Правовий статус секретаря судового засідання, судового розпорядника та помічника судді.
19. Процесуальний статус експерта з питань права та перекладача.
20. Процесуальний статус свідка. Особи, які не можуть бути допитані в якості свідків.
21. Процесуальний статус експерта, експерта з питань права та спеціаліста.
22. Участь у розгляді справи органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.
23. Види та зміст заяв по суті справи та загальні вимоги до їх змісту і форми.
24. Позовна заява в адміністративному судочинстві: поняття, форма та зміст.
25. Види судових витрат та порядок їх розподілу між сторонами.
26. Судові виклики і повідомлення.
27. Поняття, види та порядок обчислення процесуальних строків.
28. Строки звернення до адміністративного суду та наслідки, що наступають у разі його пропущення.
29. Поняття та види доказів у адміністративній справі.

30. Засоби доказування в адміністративному судочинстві, їх види та загальна характеристика.
31. Вимоги, що висуваються до доказів в адміністративній справі.
32. Підстави звільнення від доказування.
33. Розподіл між сторонами обов'язку по доказуванню. Роль суду при отриманні доказів в адміністративній справі.
34. Підстави та порядок забезпечення доказів в адміністративній справі.
35. Види заходів процесуального примусу, підстави та порядок їх застосування в ході розгляду адміністративної справи.
36. Підстави та порядок забезпечення позовної заяви в адміністративному судочинстві.
37. Порядок та умови відкриття провадження в адміністративній справі.
38. Підстави відмови у відкритті провадження та правові наслідки відмови судом у прийнятті позовної заяви.
39. Залишення позовної заяви без руху та повернення позовної заяви.
40. Підготовче провадження в адміністративній справі: завдання, строки та порядок здійснення підготовчого провадження.
41. Врегулювання спору за участю судді. Примирення сторін в адміністративному судочинстві.
42. Договірне представництво: поняття та особливості в адміністративному судочинстві.
43. Законне представництво: поняття та особливості в адміністративному судочинстві.
44. Письмові заяви учасників адміністративної справи: види та зміст.
45. Процесуальні строки: поняття, вимоги та порядок їх обчислення.
46. Зупинення і закриття провадження в адміністративній справі. Залишення позовної заяви без розгляду.
47. Судові дебати та ухвалення рішення в адміністративному судочинстві.
48. Повноваження адміністративного суду при вирішенні адміністративної справи.
49. Зміст рішення адміністративного суду та питання, які суд вирішує при його ухваленні.
50. Порядок та строки розгляду адміністративних справ в суді першої інстанції.
51. Правові наслідки неявки в судове засідання учасника адміністративної справи.
52. Фіксування судового засідання технічними засобами в адміністративному судочинстві.
53. Підстави, порядок та строки розгляду адміністративних справ за правилами спрощеного провадження.
54. Особливості розгляду адміністративних справ за правилами спрощеного провадження.
55. Виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судових рішеннях.
56. Роз'яснення судового рішення та додаткове рішення у справі. Набрання рішенням суду законної сили.
57. Право на апеляційне оскарження. Форма і зміст апеляційної скарги.
58. Загальна характеристика підготовки адміністративної справи до апеляційного розгляду.
59. Порядок і строки апеляційного оскарження в адміністративних справах.
60. Межі перегляду адміністративної справи адміністративним судом.
61. Судові рішення суду апеляційної інстанції та порядок набрання ними законної сили.
62. Право на касаційне оскарження. Форма і зміст касаційної скарги.
63. Підстави та порядок касаційного оскарження.
64. Касаційний розгляд справи в порядку адміністративного судочинства.
65. Судові рішення суду касаційної інстанції та порядок набрання ними законної сили.
66. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
67. Підстави та порядок перегляду справи за нововиявленими обставинами.
68. Підстави та порядок перегляду справи за виключними обставинами.
69. Загальна характеристика провадження за виключними обставинами.
70. Загальна характеристика провадження за нововиявленими обставинами.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові джерела

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст. 141.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. додаток до № 51. Ст. 1122.
4. Про судоустрій і статус суддів України: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.
6. Про виконавче провадження: Закон України від 21.04.1999 р. № 606- XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 24. Ст. 207.
7. Про національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385.
9. Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України : Наказ МЮУ від 12.04.2005 р. № 34/5. *Офіційний вісник України*. 2005 р. № 15. стор. 312. стаття 799, код акту 32062/2005.

Допоміжна:

10. Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні: посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Харків: Право, 2020. 238 с.
11. Адміністративне судочинство (у схемах): навч. посіб. / [В. В. Сокурєнко, О. А. Моргунов, І. В. Зозуля та ін.] ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. 2-ге вид., доп. Харків : ХНУВС, 2023. 239 с.
12. Адміністративне судочинство : навч. посібник / укл.: Н. П. Бортник, Н. В. Лєсько, О. В. Скочиліяс-Павлів, М. Р. Малєць. Київ : Людмила, 2021. 324 с.
13. Адміністративний процес : навч. посіб. / [Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Гусаров С. М. та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Салманової, А. Т. Комзюка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 412 с.
14. Адміністративний процес України : підручник / за заг. ред. Д. І. Йосифовича. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 500 с.
15. Васильєв С.В. Звернення до суду: алгоритм процесуальних дій (адміністративна юрисдикція): навч. посіб. Київ : Алерта : Правова єдність, 2021. 342 с.
16. Вітвіцький, С.С.Адміністративне право та процес: навч. посіб. / С.С. Вітвіцький, Т.В. Хайлова, О.М. Пересада; Донец. держ. ун-т внутр. справ. Одеса: ВД "Гельветика", 2022. 400 с.
17. Журавльов Д.В., Чижмарь К.І. Адміністративне судочинство. Процесуальні документи. Практичний коментар та зразки, 2020. ЦУЛ. 152 с.
18. Коваль М.П. Адміністративний судовий процес та особливості розгляду деяких спорів: навч. посібник у схемах. Одеса : Юрид. літ., 2020. 216 с.
19. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар / за заг. ред. М.М. Ясинка. Київ: Алерта, 2018. 532 с.
20. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. Станом на 15 вересня 2021 р. / За заг. ред. Журавльова Д. В. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2021. 832 с.

21. Теремецький, В. І., Дуліба, Є. В. Особливості впровадження та функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи як інструмента електронного правосуддя. Форум Права. 2023. 75(2). С. 130–143.

22. Тетарчук І. Адміністративне судочинство. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Центр навчальної літератури, 2021. 216 с.

23. Шарая А. А., Сергеев К. В. Характеристика апеляційного провадження в адміністративному судочинстві. The 2 nd International scientific and practical conference. Achievements and prospects of modern scientific research (January 11-13, 2021) Editorial EDULCP, Buenos Aires, Argentina. 2021. С. 616-618.

24. Шарая А.А., Гордієнко А.А. Проблеми визначення предметної юрисдикції адміністративних судів. Актуальні питання розвитку сучасної науки та освіти (частина IV): матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 16-17 січня 2021 року. Львів : Львівський науковий форум, 2021. С. 36-38.

25. Шарая А.А., Панкратова Д. О. Інститут забезпечення позову в адміністративному судочинстві: теоретичний аспект. Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки – прогрес законодавства України майбутнього: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 15-16 січня 2021 р. Дніпро: ГО «Правовий світ», 2021. С. 69-73.

Інформаційні ресурси

<https://www.president.gov.ua/> – Президент України

Законодавча влада

<https://www.rada.gov.ua/> – Верховна Рада України

<https://ombudsman.gov.ua/> – Уповноважений Верховної Ради з прав людини

Виконавча влада

<https://www.kmu.gov.ua/> – Кабінет Міністрів України

<https://www.msp.gov.ua/> - Міністерство соціальної політики України

Судова влада

<http://www.reyestr.court.gov.ua/> - Єдиний державний реєстр судових рішень

<https://supreme.court.gov.ua/supreme/> – Верховний Суд

<https://ccu.gov.ua/> - Конституційний Суд України

<https://www.echr.com.ua/> - Практика ЄСПЛ: Український аспект

Інші органи

<https://minjust.gov.ua/> – Сайт Міністерства юстиції України

Рекомендовані науково-аналітичні ресурси

<https://niss.gov.ua/> – Національний інститут стратегічних досліджень

<https://parlament.org.ua/> - Лабораторія законодавчих ініціатив

<http://www.nbuiv.gov.ua/> - Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського